

ИНФОРМАТИКА САБАҒЫНДА CLIL ӘДІСІН ҚОЛДАНУ

Байжанова Айнагуль Артыковна

Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университетінің,

“Әлем тілдері” кафедрасының оқытушысы,

Ақтөбе, Қазақстан

bayzhanova.aynagul@mail.ru

Тугелбаева Ділназ Кеңесбайқызы

Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университетінің

«Информатика» 2 курс студенті,

Ақтөбе, Қазақстан

dilnaz.tugelbaeva.02@mail.ru

«Біз үштілділікті дамыту қарқынын үдетіп отырмыз. Бұл ойдан шығарған дүние емес, қажеттілік. Қазірдің өзінде қазақстандықтардың 20 пайызы ағылшын тілін меңгерді. Яғни, үш тілді меңгеру, білу - бұл жаһандық әлемге жолдама деген сөз. Бұл адамның өмірдегі табыстылық, жетістік принципі. Жаһандық әлемде біздің балаларымыз «Планета азаматы» болады. Сондықтан да олар әлемнің кез келген өңірінде жұмыс істеп, күнін көре алатын болады. Яғни, бүгінгі күрделі әлемде біздің балаларымыз өздерін «судағы балықтай» сезінуі керек, біз соған жағдай жасап жатырмыз»

Н. Ә. Назарбаев

Білім мен ғылымның жыл сайын дамуында қазіргі заман талаптарының бірі көптілділік болып табылады. Рухани байлық та, адамзаттың тәрбиесі де, білімі де тіл арқылы жетілдіріледі. Яғни, жақсылық – тілден, жамандық – тілден. Әр адамның бай сөздік қоры болуы үшін тіл мен ойлауды дамыту керек. Сондықтан келер ұрпаққа көптілділіктің қажет екенін түсіндіру және бағыт беру әр бір ұстаздың, ата-ананың мендеті. Осы мақсатта тілдік емес

пәндерді ағылшын тілінде оқыту арқылы еліміздің болашағы жарқын және даму деңгейі жоғырылай түсетіні сөзсіз айқын.

Интеграцияланған оқыту дегеніміз:

- сабақта пәнаралық байланыстардың дамуы мен тереңдеуін, олардың пәнаралық байланыстарының өзіндік ерекшелігін, яғни әртүрлі пәндерді интеграциялан зерттеуден олардың терең өзара әрекеттесуіне көшуді қарастырыңыз;
- жеке пәндер бойынша білімді біріктіретін жүйе, оның негізінде балалардың әлемді тұтас қабылдауы қалыптасады;
- оқушылардың ойлау қабілетін жандандыруға, танымдық белсенділігі мен қызығушылықтарын дамытуға, өз бетінше жұмыс істеуге ықпал етеді, алған білімдерін ғылымның түрлі салаларынан жинақтауға бағыттайды.

Сондықтан жаңа білім беру технологиялары пайда болады, олардың бірі - CLIL пәндік-тілдік интеграцияланған оқыту технологиясы. CLIL технологиялары ағылшын тілін басқа пәндерді оқытудың қажетті құралы ретінде қарастырады. Яғни, тілді үйрену кез-келген пән саласы арқылы жүзеге асырылады, сондықтан CLIL - бұл ағылшын тілі сабағы емес, ағылшын тілінің пәндік сабағы. Қысқартылған CLIL термині келесі ағылшын сөздерінің бас әріптерінен шыққан: *Content and Language Integrated Learning*. Қазақ тілінің маңызы-мазмұны мен тілін кіріктіре оқыту. Атап айтқанда, кез-келген оқу жоспарының пәнін бір уақытта екі тілде (өз тіліңіз + шет тіліңіз) оқу. Бұл әдістің ерекшелігі-CLIL информатика, физика, биология, химия сияқты пәндерді қолдана отырып тілдерді оқытуда өте тиімді. CLIL әдісін қолданудағы басты мақсат – таңдап алынған пәнді басқа тілде оқыту. Ғалымдардың дәлелдеуінше әдістеменің ерекшелігі – белгілі бір материалды меңгеру мақсатында тілді меңгеру, оны екінші тіл ретінде мақсат етіп қойғаннан тиімдірек екенін дәлелдеген. Ол оқушының мақсаттылығы мен ынтасын, материалды меңгеруге деген қызығушылығын оятады. Мұндай жағдайларда CLIL әдісі оқушыға ағылшын тілін меңгеруге көмектеседі. CLIL әдісін қолдану мұғалімнің тіл мен

мазмұнды меңгеруіне алдын-ала дайындықты қажет етеді. Осыдан CLIL мұғалімі қандай болуы керек деген сұрақ туындайды. Егер сабақтар ағылшын тілінде өткізілсе, онда ағылшын тілін ортадан төмен емес, осы тілді жетік меңгерген, оқушылармен тіл табыса алатын маман болуы керек.

Мұғалімдерге де, оқушыларға да сабақта CLIL әдісін қолдануда бірқатар кедергілер бар:

- Ағылшын тілінде сөйлеу қиын;
- Ағылшын тілін тыңдаудың қиындығы;
- Оқушылардың ағылшын тілін меңгеру деңгейінің әртүрлілігі;
- Ойынды беруде толық сөйлемдерді қолдана алмау.

Жоғарыда аталған кедергілерді жеңу үшін мұғалім әр сабақты мұқият жоспарлап, дайындауы керек, сонымен қатар заманауи педагогикалық әдістерді қолдануды талап етуі керек және т. б. оқу мақсаттарына жету үшін мыналарды есте сақтаңыз:

1. Сабақ коммуникативті іс-әрекеттің барлық түрлерін дамытуға жағдай жасауы керек. Материалдың бір бөлігі тыңдау дағдыларын дамыту үшін, қарым - қатынас дағдыларын дамыту үшін диалог пен әңгіме арқылы аудио мәтін түрінде берілуі керек.

2. Сабақ барысында сабақтың мақсаттары мен күтілетін нәтижелер нақты тұжырымдалуы керек; қажет болған жағдайда оқушыларға түсініксіз сөйлемдер мен сөздерді бірнеше рет қайталауға болады.

3. Оқушылардың сөздік қорын толықтыру, арнайы терминдермен таныстыру жұмыстары жүйелі түрде жүргізілуі керек.

4. Сұрақтар қою және оларға жауап беру, өз ойларын, пікірлерін білдіру, басқалардың пікірін тыңдау дағдыларын дамыту (рөлдік ойындар, проблемалық жағдайлар, пікірталастар және т.б.).

Сондай-ақ, оқушыларға ана тілінде тілдік қарым-қатынастың қажеттіліктері мен мүмкіндіктері туралы ойлануға мүмкіндік береді. Сондай-ақ мұғалім оқушылармен бірге оқушы, жолсерік рөлін атқарғаны маңызды. Осы

кедергілерді жеңу үшін мұғалім мәтіндік аудионы тыңдай алады. Бұл процестер оқушылардың жеке ерекшеліктері мен қабілеттеріне байланысты болғанымен, мұғалімнің көмегінсіз кедергілерді жеңу қиын. Ойынды аяқтай алмаған оқушылар сөздік қорын толықтыра алады және аудитория алдында сөйлеуден қорқады, оқушылардың ағылшын тілінде сөз бостандығы біртіндеп байқалады. Іс жүзінде оқушылардың жас және жеке қызығушылықтарына назар аудару оқушының мотивациясына әсер етеді. Мұғалім сабақ барысында ағылшын тілінде сөйлеп, сабақтың барлық материалдарын ағылшын тілінде ұсынғанда, бұл оқушылардың қабылдауына теріс әсер етеді. Бастапқыда оқушылардың жеке ерекшеліктеріне байланысты оқу, жазу, дыбысты тыңдау ерекшеліктері болады. Техниканы қолдануда қатаң ережелер жоқ, өйткені оқушылар әртүрлі дамиды, мұғалім бір-үш ай ішінде ағылшын тілінде толық оқуға ауыса алады. Дислексия сабақтарында ерекше қажеттіліктері бар оқушылар ата-аналарына ескерту және қосымша жұмыс жүргізуі қажет. Сондықтан оқушылардың ерекше қабілеттерін қолдана білу маңызды.

Алғашқы сабақтарда тақырып бойынша ағылшын тіліндегі бейнелерді 5-7 минут тыңдаудан бастаған дұрыс, өйткені оқушы сабақты тыңдап, көргеннен кейін стресс сезінбейді. Үйде тақырыпқа байланысты жаңа сөздерді жазу ұсынылғанда, келесі сабақта жаңа сөздерді қолдану ұсынылады.

CLIL әдісін қолдану қарапайым диалог құруға, шағын сөздік жазуға, суретті айтуға, ойын ойнауға, тиімді нәтиже беруге мүмкіндік береді. Егер сабақтың құрылымы бастапқыда қайталанса, оқушы тақырыпты игереді, ал әдістер өте қарапайымнан күрделіге дейін өзгеруі мүмкін. Себебі, оқушы белгілі бір қайталанатын сабақты игермес бұрын осы сабақта қолданылатын қарапайым сөйлемдер мен сөйлемдерді игереді. Оқушылар барлық тіл үйренушілер сияқты, сөйлем мүшелерінің орнын, айтылымын, емлесін және синтаксистік қателерін өзгерте отырып, қателіктер жібереді. Сөйлеуде қателескен студенттер бастапқыда сабақта белсенді болған кезде, сабақтың соңында олардың қателіктерін үзіліссіз тыңдап, сабақтың соңында түсіндірген жөн, өйткені

бастысы-бұл қателіктерге сөйлеу кедергілерін жою деңгейінде тым көп көңіл бөлмеу.

Информатиканы ағылшын тілінде оқыған кезде тиісті терминдерді бейне және мультфильмдер, жеңіл фильмдер, сенсорлық әдістерді қолдана отырып мәтіндік тапсырмалар арқылы есте сақтауды үйренуге болады. Ағылшын тілі-әлемдік бизнес тілі, оны меңгеру жастардың әлемді тануының кілті болып табылады. Ағылшын тілін білу біздің жастарға шексіз мүмкіндіктер ашады. Бұл жаһанданудың кілті. Қазіргі ақпараттық технологиялар ғасырында ағылшын тілі күн сайын дерлік жаңа сөздер мен ұғымдар арқылы әлем халықтарының тілдеріне батыл енеді. Сондықтан тиімді әдістерді қолдана отырып, оқыту нәтижеге әкеледі.

Сонымен, білімді интеграциялау-бұл білім мазмұнын икемді етудің бір тәсілі. Оқушылардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, интеграцияланған оқытуды ұйымдастыруда олардың жеке дамуына және шығармашылық ойлауын қалыптастыруға ықпал ететін әртүрлі білімдерді біріктіру арқылы әлемнің жан-жақтылығын көрсетуге мүмкіндік бар. Мектеп пәндерін біріктіру процесін ұйымдастырудың негізгі формасы-интеграцияланған сабақ. Психологиялық-педагогикалық тұрғыдан интеграцияланған сабақ оқушылардың танымдық белсенділігін дамытады және ынталандырады, пәнді сәтті игерудің шарты болып табылады және оқушылардың құзыреттілігін қалыптастырады. Оқыту әдістері барлық сабақтарды өткізу сияқты интеграцияланған сабақтарды өткізуде маңызды рөл атқарады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан» ҚР президенті Н.Ә.Назарбаевтың жолдауы, Астана-2007 ж.
2. Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған «Информатика» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы. <http://nao.kz/>